

Fronteris [DTo. 1653], pres del castellà *fronterizo* [1607]. *Fronterola*.

Frontil. *Frontó* [Lab. 1839; Escrig 1851; BDC xx, 69] = *frontón* [1734, DAut.], però no crec que sigui pres d'aquest, donada l'antiguitat i arrelament del joc de pilota en terra valenciana, on el mot té també sentits arquitectònics (T. Llorente) i topogràfics: 'vessant de muntanya': el *Frontó de la Muria* a Alzira (on és també genèric i me'l definien 'serrat avançat', 1962), «tot lo *frontó* aquell» parlant de la Serra de Benitatxell (Poblenou de Ben., 1963); també és mallorquí («es Frontons de Biniatró» a Campanet, 1964) i aragones *frontón*: me n'anomenen molts amb aquest terme genèric des de l'Alt Cinca a l'Oest: era sempre l'acabament d'un serrat que cau damunt d'una vall i hi té un front més aviat ample o mitjà (mai una carena estreta o rocosa); V. Méndez Coarasa me'l definia a Echo «fachada o ladera de un monte» (1966) i ell mateix l'usa en versos seus: «de lecos [*LACUS*], / de *frontons* y d'espelungas ---» (Jaca, CdV, 1965, 20 11b). *Frontut*.

Afrontar 'limitar, formar límit amb' [1122], ja molt corrent en la doc. dels Templers d'aquest temps: «*affrontant* ipsas duas pecias de prima parte in alodio de ---», doc. de 1122; «petiam de terra --- *affrontat* 25 in oriente in vobis comparatoribus», 1167 (MiretS, *TempH*, pp. 30, 103 i passim); en docs. de totes les èpoques referents al Princ. (GGC de Carreras Candí, passim), però també en el P. Val.: en els docs. conservats a l'ajuntament de Xodos, que em deixaren llegir el 1961, lleigeixo a cada pas «*affronta* ab Pere Seguer ---», anys 1594, 1608, etc.; igualment en docs. que em faciliten en el de Castell de Guadalest en el Migjorn: «terra dita lo Albardey *affronta* ab terra de Obaydal», c. 1515, de nou c. 1600 i passim; igual a l'Alt Aragó *afruenta* «limita», Jaca, a. 1376, 1435; *afrontados* «delimitados», ib., 1362 (Alvar, *ArchFil-Arag.* x, 248).

Popularment se sent amb aquest valor, en comarques centrals o en la meitat Nord-Est del català oriental, la variant aferètica *frontar*, gens recomanable però gens rara: cap a Manresa-Vic, i també cap a Girona i Baix Fluvià («El Pla S. *frónat* amb el Fluvià», Cervià, Arenys d'Emp., etc., 1958). D'*affrontar*, però amb un sentit com el del frontó topogràfic: «tot aquell *afron* 45 ja és d'ells» ('vessant'), cap a les Garrigues (l'Albagés, 1935). *Afrontació* (*CosiTort.*).

'Reclamar (contra algú)': «La senyoria no-l deu destrijar d'aquell viatge si lo dit senyor de la nau o leny fiança no haurà, per ço car aquells a qui lo deute deurà no l'hauran *afrontat*, ne destret ab la senyoria, de mentre que ab ells ensemps havia estat», *Consolat* (capítol 233, Pard., p. 310). 'Reptar, provocar a una disputa, a una discussió': «és ara --- que l'infinít a través de l'espai m'*affronta* amb el seu fons inimaginable», Coromines (*Jardins de St. Pol* II, iii; O. C., 813a 35), forma molt més catalana i idiomàtica que les que ara veiem pertot com a calcs barroers de l'angl. *to challenge*, improvisats per periodistes admiradors babaus de l'estranger i sense domini de la llengua pròpia 60

(*reptar* no s'ha usat mai amb aquest matis).

No és aquest, encara que sigui dins un ordre semblant d'idees, el matis que tots retenim d'uns versos inesborrables: «ve a abeurar-se a la font com ans solia / --- / ses companyes --- / fan dringar l'esquellot, mentres pasturen, / l'herba fresca a l'atzar... ella cauria. / Topa de morro en l'esmolada pica / i recula *affrontada*... Però torna / ---» (O. C., 1960, I, 93); canvi brusc d'ambient i de to, però molt menys de llengua, en l'ús val. per a 'averkonyir-se': «ahon vas tan mudat? --- torna per fora de Mislata, puix li agrà qu'el vejen mudat, així com s'*afronta* quan va arreu ---», «barber de cara-sol --- a penes se'n veu algú hui 'n dia --- com ara tots s'han fet més senyorets, ja que s'*afrenten* de qu'els vegen rasurar en lo carrer», MGadea (*T. del Xè* I, 394; II, 25).

En sentit un poc diferent el castellanisme a què s'havien acostumat els vells barcelonins: (a la Madrona li costa de parlar-li a ell) «perquè, no ho sé, me fa més *frenta* explicar lo que t'ha passat al senyor que a la senyora» (*La Papa.*, 125), que NOLLER escrivia així (no *frente*) per mostrar que fonèticament i fraseològicament això estava fortament assimilat; de fet, tot i la repulsa que no deixarem de fer-ne, per dignitat culta de llengua, sentim un buit confessable per un matis vividor i ens preguntem si, fent un capmàs de tot aquell cabdell de llenguatge viu i digne, no fóra possible innovar un poc usant amb aquest valor *me n'afrento* (més aviat potser que *m'afrenta*).

En altres matisos morals el mot és tan antic com la llengua, i comú en més d'un amb les romàniques veïnes. *Afrontar* 'ofendre durament' i el seu postverbal *afront* es troben des dels orígens: veiem aquell, p. ex., en un doc. dels anys 1420: «fer revesar les armes com a fementits e en altra manera aquella fer *afrontar* ---» (*CoDoACA* xxxv, 256) i certament força anterior puix que el pressuposen els postverbals *afront* i *afrenta*. Aquest ens consta en textos ben antics: «en este feyt de Burriana, veem-vos gran embarc --- e nós Rics hòmens no havem què menjar e no volríem --- que-ns en hajam a anar poc a poc --- a onta e a escarn de Vós, e --- semblant no seria --- que vinguéssets en un' *afrenta*: que-ls hòmens vos haguessen a jaquir percuyta de menjar; e Nós responem-li --- que mal tornaria jo en Catalunya --- e ab gran vergonya de mi, si jo aytal logar com aquest no prenia», Jaume I (mal separat una *fronta*, Ag., p. 215, § 167); «Frare Roger --- pensà de si mateix que no-l faia bon aturar en Sicília, que pus lo senyor rei havia pau ab l'Esgleia --- ab lo mal que-l rei Carles e-l duc li volien, que-l demanarien al papa, e que-l rei hauria --- a obeir lo papa que l'hi donà --- e així que ell ho valria mal: que-l senyor rei hagués per ell tan gran *afrenta*», Muntaner (§ 199, Casac. VI, 18.8).

Aquest femení, però, aviat quedà antiquat en català (restà en cast. *afrenta*) i fou substituït per *afrent*, probablement ja en el S. XIV; 7 de tota manera, Busa-N. 1507, en adaptar el mot *afrenta* del Nebrija castellà, ja el canvia en el masculí i omet el femení: «*afrent*: vultus confusio; *af. de perill*: discrimen» (junt amb